

Federico Suárez

Jozef van Nazareth

Arco Reeks 34

Voor uitgaven over verwante onderwerpen,
zie laatste bladzijde.

Oorspronkelijke titel:

José, esposo de María

© Federico Suárez, 1982

© Ediciones Rialp, S.A., 2019 (10ª edición)

Voor deze Nederlandse vertaling:

© Stichting De Boog, 2021

Co-uitgave met Uitgeverij Betsaida

Dit boek is een herziene uitgave van:

Jozef van Nazareth, Colomba, 1989

Oorspronkelijke vertaler:

drs. M. L. Meulemans

Afbeelding op de voorkaft:

Juan José de Julián, *Icoon van sint Jozef* (detail)
parochiekerk Nuestra Señora de Madrid, Madrid

Correspondentieadressen:

Stichting De Boog

Herenstraat 41

3512 KB Utrecht

info@deboog.nl

www.deboog.nl

Uitgeverij Betsaida

Papenhulst 4

5211 LC 's-Hertogenbosch

info@betsaida.org

www.betsaida.org

ISBN 978-90-6257-126-0

NUR 707

INHOUD

Voorwoord	9
1 De persoon van sint Jozef	13
2. Een zwijgzaam man	20
3. De echtgenoot van Maria.....	29
4. Omdat hij rechtschapen was	38
5. Terwijl hij dit overwoog	49
6. Hij nam zijn vrouw tot zich.....	58
7. Ze vonden Maria, Jozef en het Kind	69
8. Gij zult Hem de naam Jezus geven.....	80
9. Simeon sprak over hen een zegen uit	90
10. Sta op en vlucht naar Egypte.....	99
11. Blijf daar	109
12. Hij vreesde daarheen te gaan	118
13. Zij keerden al zoekende naar Jeruzalem terug	128
14. Toen zij Hem daar opmerkten, stonden zij verslagen.....	137
15. Uw vader en ik	147
16. Ze begrepen zijn antwoord niet	158
17. Hij was aan hen onderdanig.....	167
18. De zoon van de handwerksman	179
19. Trouwe en verstandige dienaar	189

Had mijn schrijven gezag, gaarne zou ik hierover nog verder uitweiden en in bijzonderheden mededeelen, welke gunsten deze Heilige mij en anderen personen heeft bewezen, maar om mijn opdracht niet te overschrijden zal ik in vele punten kort zijn, korter dan ik wel zou willen; in andere punten echter weer uitvoeriger, dan noodig is. Zoo gaat het nu eenmaal, als men in het goede slechts in geringe mate de gave des onderscheids bezit. Slechts vraag ik ter liefde Gods, dat, wie mij niet gelooft, er de proef van neme. De ondervinding zal hem doen zien, hoe goed het is, dien roemrijken Patriarch te vereeren en zich in zijne voorspraak aan te bevelen. Vooral personen, die zich aan het gebed wijden, moeten een bijzondere godsvrucht tot hem koesteren. Ik zou niet weten, hoe men zich de Koningin der Engelen in den langen tijd, met het Kindje Jezus doorgebracht, zou kunnen voorstellen, zonder dat zij den H. Jozef danken voor het goede, dat hij hun door zijne hulp bewees. Wie geen leermeester kan vinden om te weten, welken weg hij bij de overweging moet inslaan, hij kieze dezen roemrijken Heilige tot zijn leidsman en hij zal zich in den weg niet vergissen. God geve, dat ik niet verkeerd deed met hierover te durven spreken, want hoewel ik hem openlijk veel godsvrucht toedraag, in zijn dienst en in zijn navolging ben ik altijd te kort geschoten.

H. TERESIA VAN AVILA
Het boek van haar leven, hfdst. VI
(vertaling Titus Brandsma, 1918)

VOORWOORD

Het is niet gemakkelijk om enigszins gefundeerd over Jozef, de laatste patriarch, handwerksman uit Nazareth en echtgenoot van de Maagd Maria, te schrijven. Elke historicus weet dat er zonder bronnen geen geschiedschrijving mogelijk is, want men komt dan niet verder dan raden. Wanneer er gegevens zijn, zij het weinig, dan kan men iets verder komen en met behulp van wat men weet over de levensomstandigheden van die tijd, iemands levensloop schetsen. Maar een echte, zij het korte, biografie wordt het nooit.

Schrijven naar aanleiding van sint Jozef en niet over hem is echter heel iets anders, want dan gaat het niet om een biografie, maar om een overweging, of meditatie zo men wil; niet om een reconstructie van zijn leven, maar om een aantal beschouwingen die op de weinige, niet altijd expliciete maar wel geopenbaarde, gegevens gebaseerd zijn.

Het feit dat het over geopenbaarde gegevens gaat, is erg belangrijk. De heilige Thomas More zegt in zijn beschouwing over de doodstrijd van Christus – die hij schreef toen hij in de Tower van Londen gevangen zat – dat het niet zomaar toevallig is dat een of andere naam (die weggelaten had kunnen worden) in het Evangelie vermeld staat. Het feit dat hij daar staat, duidt ergens op. “Uit het feit, dat niet één lettergreep”, schrijft hij, “als nutteloos of overtollig beschouwd mag worden in een door de Heilige Geest geïnspireerd geschrift, volgt dat het onmogelijk is te denken, dat er in de Schrift iets toevalligs staat.”

En dat staat er ook niet in. Dit is iets dat wij ons goed voor ogen moeten houden. Sint Paulus heeft gezegd: “Elk door God geïnspireerd geschrift dient ook om te onderrichten” (2 Tim 3,16). Als er in de evangeliën iets staat over of in verband met de heilige Jozef, dan is dat zó – en niet anders – gewild door de heilige Geest voor onze vorming. In die impliciete en expliciete gegevens vinden we een stuk onderricht.

De devotie van de heilige Jozefmaria Escrivá voor sint Jozef bracht hem ertoe dit laconieke en indringende portret te schetsen: "een gewone man, een huisvader, een arbeider die de kost verdiende met het werk van zijn handen"¹. Maar kan men dit niet van veel mensen zeggen? En is dit niet hetzelfde als zeggen dat heiligheid voor het meest alledaagse en gewone milieu toegankelijk is? Jozef is immers een grote heilige. En zou dan de beschouwing van het Evangelie voor zover het over deze man gaat, die (menselijk gesproken) van ons eigen niveau is, ons het geheim kunnen laten zien van de heiligheid in het werk en de vervulling van ieders eigen plichten?

Een dergelijke onderneming lijkt duidelijk pretentius – en terecht. Toch kunnen enige woorden van de heilige Johannes van Ávila ter verdediging van zijn eigen vermetelheid deze poging zo niet rechtvaardigen dan toch verontschuldigen: "Net zoals alles", schreef hij, "wat er gezegd wordt tot lof van de gezegende Maagd, naar de woorden van de heilige Hiëronymus tot lof van Onze Heer Jezus Christus blijkt te strekken, zo blijkt ook alles wat er tot lof van de heilige Jozef gezegd wordt, tot lof van onze Heer Jezus Christus te strekken, die hem met de naam 'vader' eerde, en tot lof van de heilige Maagd Maria, wier ware en zeer kuise echtgenoot hij was. De Heer zal willen dat zijn heilige voedstervader geëerd wordt, en de Maagd dat wij goed over haar echtgenoot spreken; en Hij en zij zullen er dankbaar voor zijn en het overvloedig belonen. En omdat het passend is zowel om God te eren, als om een dergelijke beloning te verdienen, zullen wij dus deze heilige geschiedenis beginnen ter ere van deze glorieuze, heilige echtgenoot van de Maagd."

¹ *In de werkplaats van Jozef*, een homilie die als hoofdstuk 4 is opgenomen in *Christus komt langs*, nr. 39. Om niet onnodig veel bronvermeldingen weer te geven, en omdat het hier niet gaat om een wetenschappelijke uitgave, zij vermeld dat – tenzij anders aangegeven – alle citaten van deze auteur afkomstig zijn uit datzelfde hoofdstuk (nrs. 40-42, 44, 47-48, 50, 55-56). De citaten van de heilige Johannes Chrysostomus stammen uit zijn Homilieën 4 en 5 over sint Mattheüs, en die van de heilige Augustinus uit zijn Preek 51.

Moge de gezegende Moeder van God ons helpen om de grootheid te ontdekken van degene die zoveel van haar hield en die door de Heilige Geest 'rechtschapen' werd genoemd, en om zijn trouw na te volgen, die zo noodzakelijk is in een tijd als de onze waarin men zo weinig geneigd is trouw op waarde te schatten.

F.S.

1. DE PERSOON VAN SINT JOZEF

Het ziet er niet naar uit dat de heilige Jozef tot het soort heiligen behoort die veel bewondering wekken en de wens oproepen om hun daden na te volgen. Hij zou eerder geplaatst moeten worden bij het soort mensen bij wie men nooit de neiging voelt opkomen er een tweede blik op te werpen, wanneer men hen toevallig al eens opmerkt. Hij is een van die grijze figuren die zich nooit van anderen onderscheiden, omdat ze zo goed in hun omgeving passen. Zelfs het kleinste detail is niet in staat de aandacht op hem te vestigen. Hij hoort zeker niet tot het 'archetype' of 'model' dat we moeten trachten na te volgen.

Hij komt in het Evangelie voor zonder dat men hem een enkel woord hoort uitspreken. Hij heeft nooit een regel geschreven. Geen van zijn daden heeft ooit de grenzen van het meest alledaagse overschreden. Hij was – pedant gezegd – een man zonder boodschap.

Dit alles lijkt natuurlijk maar zo op het eerste gezicht. Het lijkt zo, en in zekere zin is het ook zo, want deze indruk is juist en komt met de werkelijkheid overeen. Sint Jozef was inderdaad geen opvallend stralende persoonlijkheid. Maar is dit wezensbepalend? Sinds wanneer wordt de kwaliteit van een mens, zijn waarde als zodanig, afgemeten naar de mate waarin hij opvalt?

Het ziet er ook niet naar uit dat hij het nageslacht veel heeft nagelaten. Archimedes, de heilige Thomas van Aquino, Michelangelo of Edison hebben het gemeenschappelijk erfgoed van de mensheid met waardevolle bijdragen verrijkt, die onmetelijke gevolgen hebben gehad. En in dit opzicht, moet men bekennen, zijn de mensen Jozef niet veel dankbaarheid verschuldigd. Het is waar dat hij het zelfs niet geprobeerd heeft, en uit datgene wat

we van hem weten, blijkt niet dat dit hem uit zijn slaap hield of angst aanjaagde.

In zeker opzicht komt zijn persoonlijkheid sommigen dus wellicht heel gewoon voor, en beoordelen zij hem als iemand, die zó gewoon was, dat hij niets heeft nagelaten dat latere generaties zou kunnen aanspreken. Degenen die zo denken behoren echter tot het soort mensen dat misschien vaker voorkomt dan wenselijk is, dat alleen waardecriteria voor de korte termijn accepteert: ze oordelen volgens bepaalde conventionele normen die meer op schijn dan op werkelijkheid gebaseerd zijn, meer op 'wat zullen ze ervan denken' dan op echte waardering. Met andere woorden: ze denken meer in wereldse categorieën dan volgens bovennatuurlijke maatstaven. En dit komt erop neer dat men personen niet beoordeelt naar wat ze zijn of doen, maar alleen naar een bepaald soort daden, juist die welke ze a priori gekwalificeerd hebben als verdienstelijk of waard om onthouden te worden.

Volgens deze maatstaven dus, maatstaven van deze wereld en over het algemeen erg weinig diepzinnig en helemaal niet bovennatuurlijk, doet zijn – ogenschijnlijk – geringe persoonlijkheid zich aan de mensen van onze tijd voor als vaag en niet interessant genoeg om bij stil te staan. Volgens dergelijke maatstaven zal een grijze man, een handwerksman uit een dorp, die nooit iets gezegd of gedaan heeft dat de moeite van het bekijken waard is, heel achtenswaardig kunnen zijn, een goed mens. Maar men heeft geen tijd om aan alle goede mensen die er op aarde geweest zijn, aandacht te geven. Er zijn belangrijker, dringender, nuttiger en noodzakelijker dingen.

Volgens de maatstaven van deze wereld doet het er nauwelijks toe, dat God deze man heeft uitgekozen om hem de zorg toe te vertrouwen over de twee grootste schatten die er ooit op aarde geweest zijn: Jezus en Maria. Dit is vast een van de redenen waarom men er zeker van kan zijn dat dergelijke maatstaven

van deze wereld zijn, en daarom oppervlakkig. En juist daarom zijn deze maatstaven altijd onvoldoende voor een christen die echt is wat dat woord aangeeft: een *leerling* van Christus. Een leerling van Christus moet inderdaad nooit iets accepteren alleen vanwege de schijnbare waarde ervan; deze waardebepaling is voor hem niet geldig, aangezien hij de werkelijke waarde moet leren kennen. De *werkelijke* waarde van de geschapen dingen, wat die ook zijn, hun diepste en echte waarde heeft veel met God te maken, met Christus, de bovennatuurlijke wereld en de openbaring.

Voor een christen die in Jezus Christus gelooft, die gelooft dat Jezus Christus echt God en echt mens is, is het feit dat God Jozef heeft uitgekozen om hem tot echtgenoot van de Maagd Maria en wettige vader van Jezus te maken, voldoende reden om te denken dat hij uiteindelijk misschien niet zo'n gewone en grijze man was. Dat kan hij niet geweest zijn als niemand minder dan God zelf hem heeft uitgekozen – wat nog meer is: hem geschapen heeft – voor een van de moeilijkste en meest verantwoordelijke zendingen die ooit aan een mens werd toevertrouwd.

Deze overweging, de uitverkiezing van Jozef voor deze buitengewone zending, kan misschien dienen als begin van een serie overwegingen, aan het eind waarvan onze waardering en ons respect voor deze heilige waarschijnlijk aanzienlijk zullen zijn toegenomen. Want deze man die schijnbaar niet meer is dan een goed mens, een enigszins doffe figuur die nooit iets opvallends gedaan heeft, blijkt van een zelden voorkomende kwaliteit. Deze man die bij zijn gang door het Evangelie geen enkel woord uitspreekt, geeft ons met zijn stilte een les van oorverdovende welsprekendheid. Deze man die geen regel heeft geschreven en ons geen enkele gedachte heeft nagelaten, geeft ons zulke diepzinnige lessen, dat we er aan kunnen twijfelen of een niet gering deel van onze tijdgenoten wel in staat is ze te vatten,